

Nr 66.

Av herr **Björnberg**, om höjd dagavlönning åt värnpliktiga studenter och likställda under viss tjänstgöring.

Under det att de värnpliktiges stora massa enligt 1925 års härordning har en militärutbildning av 140 dagar och de värnpliktige, som utbildas vid specialvapnen till underbefäl och fackmän, ha en utbildningstid av 225 dagar, måste värnpliktiga studenter och likställda undergå en militärutbildning av 260 dagar. Studentorganisationen i härordningen är avsedd för anskaffande av erforderligt underbefäl, som icke kunnat anskaffas på annat sätt. Staten har pålagt studenter och likställda en extra värnskatt i personliga prestationer för att försvarskostnaderna, enligt försvarsrevisionens utlåtande av 1923, därigenom skulle kunna nedbringas. Detta skäl har riksdagen visserligen icke velat direkt angiva i sin skrivelse av år 1925 till Kungl. Maj:t. Men otvivelaktigt är detta skäl ett av de viktigaste. För att staten sålunda skulle kunna komma ifrån en del utgifter för försvarsväsendet vid anskaffandet av erforderligt underbefäl, har staten helt enkelt lagt en tyngre försvarsbörda på studenter och likställda, av vilka många av dessa ha det i ekonomiskt avseende rätt så bekymmersamt med betydande studieskulder, som de ha att förränta och amortera.

Försvarsrevisionen har beräknat den årligen vid hären och marinen inskrivna kontigenten studenter och likställda till i medeltal 1,256 man (officersaspiranterna inberäknade). Därtill komma de som tjänstgöra såsom läkare, tandläkare, apotekare och veterinärer samt de studenter, som äro anställda vid specialvapnen. Hela antalet studenter och likställda skulle enligt försvarsrevisionens beräkningar uppgå till i runt tal 1,500 man.

Under de senaste åren har emellertid antalet studenter och likställda ökat avsevärt. Chefen för försvarsdepartementet har under december månad 1929 låtit verkställa en utredning i försvarsdepartementet rörande tjänstgöringsförhållanden för värnpliktiga studenter och likställda m. fl. samt i samband därmed stående frågor. Denna utredning har givit vid handen, att under utbildningsåret 1928—1929 utgjorde antalet såsom studenter och likställda till tjänstgöring uttagna omkring 2,500. Av dessa utnämndes efter genomgången utbildning omkring 750 st. till furirer (korpraler) och omkring 350 st. till vice korpraler. Återstå omkring 1,400 st. obefordrade.

Tjänstgöringsdagar såsom underbefäl hava varit (antalet man ungefärligt):

		Dagar	Antal man
<i>Infanteriet:</i>	Vice korpraler	50	700
	Korpraler (Furirer)	25	500
<i>Kavalleriet:</i>	Korpraler (Furirer)	30	10 ¹
<i>Artilleriet:</i>	Konstaplar (Furirer).....	30	175 ²
<i>Ingenjörstrupperna:</i>	Vice korpraler	70	50
	Korpraler (Furirer)	30	30
<i>Trängtrupperna:</i>	Vice korpraler	50	60
	Korpraler (Furirer)	25	40
<i>Intendenturtrupperna:</i>	Vice korpraler	90	25
	Korpraler	25	20

Enligt den av herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet lämnade specialstatistiken för studenternas tjänstgöring såsom underbefäl under utbildningsåret 1928—1929 tjänstgjorde således 1,610 värnpliktiga studenter och likställda såsom underbefäl under 64,200 dagar. I genomsnitt ha tjänstgöringsdagarna för vardera av dem, som tjänstgjort såsom underbefäl, varit 40 dagar. De som befordrats till vice korpraler, korpraler och furirer ha varit cirka 1,100.

Studenter och likställda utbildas till underbefäl i syfte, att de vid mobilisering skola tjänstgöra de bästa såsom plutonchefer och de övriga som plutonchefers ställföreträdare, vilka befattningar i fredstid bestridas av officerare och underofficerare. Tjänstgöringen under första årets befälsutbildning pågår från mitten av juni månad till fram emot jul och försiggår till en början vid sammandragna studentkompanier. Under andra året fullgöres återstoden av första tjänstgöringen under 47 dagar (25 juli—10 september) vid vederbörligt regemente, varvid befälsutbildningen fullständigas. Under denna tid tjänstgöra studenterna i stor utsträckning såsom befäl vid trupp. Under sin första tjänstgöring som befäl inneha de grad såsom värnpliktiga vicekorpraler. Vid slutet av första tjänstgöringen under andra årets utbildning utnämnas en del till korpraler och de, som erhållit högsta vitsord, till furirer. I dessa befattningar tjänstgöra de under den följande repetitionsövningen. Så är fallet vid infanteriet. Vid övriga vapenslag är tjänstgöringen i vissa fall något olika. Men tjänstgöringsförhållandena och utnämningarna till värnpliktigt underbefäl äro dock i stort sett likartade vid andra vapenslag.

För samtliga värnpliktiga är avlöningen 50 öre om dagen de första 140 dagarna, därefter 1 krona per dag. Studenter och likställda erhålla emellertid ingen särskild avlöning för den tjänstgöring de ha som underbefäl.

Såsom vårt försvarsväsen nu är organiserat äro dessa värnpliktiga underbefäl oundgängliga. Det skulle givetvis draga avsevärda kostnader för statsverket, om staten skulle i deras ställe ha fast anställt manskap till underbefäl. Det synes oss skäligt och rättvist, om staten för detta deras arbete betalade

¹⁾ Läkare. ²⁾ Befälselever.

åtminstone så mycket som staten betalar sina nödhjälpsarbetare. Studenter och likställda borde under den tid de tjänstgöra såsom underbefäl få åtnjuta samma kontanta avlöning som fast anställt manskap i motsvarande grad har i begynnelselönen. Enligt Kungl. Maj:ts avlöningsreglemente för fast anställt manskap vid försvarsväsendet (Svensk författningssamling 1928, nr 128) är begynnelselönen för fast anställd menig per år 600 kronor eller 1.65 om dagen, för vice korpraler år årslönen 684 kronor eller 1.87 om dagen, för korpral 852 kronor eller 2.33 om dagen och för furir av andra klass 1,092 kronor eller nära 3 kronor om dagen.

Frågan om studenternas tjänstgöring och avlöningen under densamma behandlades vid 1929 års riksdag av första kammaren i anledning av en inom första kammaren av herr Thorén väckt motion (I:25) (likalydande inom andra kammaren av herr Björnberg väckt motion II:37), vari föreslagits, att riksdagen ville besluta, att värnpliktig, som hade att fullgöra längre tjänstgöring än 225 dagar, skulle åtnjuta 2 kronor om dagen för överskjutande tid. Under debatten yttrades bl. a. (av hr Widell):

»Frågan om studenternas tjänstgöring och avlöningen under densamma var föremål för ingående dryftande och behandling i 1925 års försvarsutskott. Sedan dess har intet nytt inträffat, som skulle kunna föranleda riksdagen att inta en annan ståndpunkt nu än då. Emellertid vill jag säga för min del — och jag vet, att den uppfattningen delas av många i statsutskottet — att det är något mycket sympatiskt i den tankegång, som ligger bakom hr Thoréns motion. Jag tror dock inte, att man kan lösa frågan så enkelt som hr Thorén föreslagit, alltså att lägga till en krona pr dag efter 225 dagar, utan det måste nog ordnas på annat sätt, och för övrigt, som jag redan antytt, torde tiden knappast vara inne redan nu för att göra någon ändring i vad som så nyligen beslutats.»

Det är visserligen sant, att intet nytt inträffat sedan 1925 års försvarsbeslut fattades, beträffande vårt försvarsväsen, men då staten genom detta beslut bibehållit en orättvisa från 1914 mot värnpliktiga studenter och likställda genom att pålägga denna grupp av medborgare, av vilka många äro i ekonomiska svårigheter, en extra värnskatt, synes oss denna omständighet vara ett tillräckligt skäl att nu avlägsna detta missförhållande genom att staten i någon mån ersätter dem för det extra arbete, staten tvingar dem att utföra, varigenom de hindras i sina studier eller ha olägenheter av i sitt förvärvsarbete. Om frågan inte skulle kunna lösas så enkelt som att lägga till en krona per dag efter 225 dagar, så skulle frågan kunna lösas så, att studenter och likställda under den tid de tjänstgöra såsom underbefäl åtnjuta samma avlöning som fast anställt manskap i motsvarande grad har i begynnelselönen.

Därest dessa värnpliktigas avlöningsfråga löstes efter denna linje, skulle detta innebära en merkostnad för statsverket på cirka 65,000 kronor. Till värnpliktiga vice korpraler komme sålunda att enligt den ovan anförda statistiken utbetalas för 43,750 tjänstgöringsdagar efter 87 öre om dagen i lönetillägg

kronor 38,062: 50 mer än nu och till korpraler för 20,450 tjänstgöringsdagar efter 1: 33 om dagen i tillägg kronor 27,198: 50 mer än nu eller tillsammans cirka 65,000 kronor. Huru många värnpliktiga, som utnämnts till furirer under utbildningsåret 1928—1929, har departementet icke uppgivit. Då emellertid värnpliktiga furirer skulle efter detta förslag erhålla i tillägg nära 2 kronor om dagen, torde merkostnaderna för statsverket komma att höjas med något tusental kronor.

På grund av det ovan anförda får jag alltså hemställa, att riksdagen ville besluta,

att värnpliktiga studenter och likställda under den tid de tjänstgöra såsom underbefäl erhålla samma dagavlöning som fast anställt manskap i motsvarande grad har i begynnelselönen.

Stockholm den 17 januari 1930.

Eric Björnberg.

I motionen syfte instämmer

V. Lundstedt.
